

Nr 320.

Av herr **Spetz**, om utredning rörande effektivisering av taxeringsnämndernas arbete.

Bland de viktigaste förutsättningarna för en god deklarationsmoral torde vara, att de skattskyldiga få förtroende till den goda viljan hos de instanser, i första hand taxeringsnämnderna, som ha att granska deklARATIONERNA och fastställa taxeringen med ledning av dessa. Det torde icke vara överdrift att påstå, att sådant förtroende i hög grad saknas. Därom bär bl. a. diskussionen rörande processförfarandet i taxeringsmål vittne.

I denna har gjorts gällande, att kronan har tvenne ombud i taxeringsnämnden, medan den skattskyldige är utan ombud, och att det fiskaliska intresset dominerar hos nämnda ombud.

Nu föreskriver visserligen taxeringsförordningen, att beskattningsnämnd — ingen av dess ledamöter undantagen — skall ovillkorligen ställa sig till efterrättelse, vad skattelagarna innehålla, samt efter samvetsgrann prövning och efter bästa förstånd åsätta taxering så att den varder i görligaste mån likformig och rättvis. Bestämmelsen måste ju innebära en allvarlig maning till oväld och objektivitet. Ordföranden åligger bl. a. att kostnadsfritt lämna den skattskyldige upplysning i frågor, som beröra deklARATION. Granskning av lämnade deklARATIONER skall verkställas i första hand av ordföranden, som därvid, därest icke kommunal tjänsteman särskilt fått sådant uppdrag, icke får undandraga sig kontroll av nedsummering, överföring o. d. samt skyldigheten att rätta till formella fel såväl i ena som andra riktningen. Så snart fråga uppstår om avvikelse från deklARATION skall ordförande »där så kan ske» bereda den skattskyldige tillfälle att inkomma med förklaring. Givetvis kan därvid »förklaring» behövas ytterligare kanske flera gånger.

Jämte ordförande och kronans ombud må granskning av deklARATIONER verkställas även av den kommunvalda ledamot av taxeringsnämnden, som nämnden därtill utser. Denna ledamot skulle kunna anses vara ett ombud för de skattskyldiga, förutsatt att granskningen icke stannar vid en formell och flyktig blick i deklARATIONEN vid taxeringstillfället, då alltid stor brådska råder. Skall det vara någon mening med granskningen, bör vederbörande framför allt få tid att i lugn och ro sätta sig in i deklARATIONEN. Genom ordföranden eller direkt från granskningsmannen borde den skattskyldige göras uppmärksam på ev. brister, t. ex. uteglömda allmänna avdrag.

Ännu en bestämmelse skall anföras ur taxeringsförordningen. Taxeringsordföranden skall »ofördröjligen i rekommenderat brev med allmänna posten tillsända den skattskyldige underrättelse om vilka uppgifter i deklARATIONEN som frångåtts samt om skälen därför». Samtliga dessa föreskrifter syfta till att ge den skattskyldige full säkerhet för att hans fall behandlas med tillbörlig opartiskhet.

Tyvär måste konstateras, att bestämmelserna icke alltid ägnas uppmärksamhet. De formella fel, som kvarstå efter taxeringsnämndens granskning, äro alltför många. Brevväxling före taxeringen uteblir ofta. Underrättelsen slutligen, om den över huvud taget kommer den skattskyldige tillhanda, innehåller så knapphändiga upplysningar, att den skattskyldige lämnas i okunnighet om skälen till avvikelsen.

Var ligger felet, och vilka vägar kunna stå öppna för ernående av ändring i rådande förhållanden?

Det kan uppenbarligen icke vara rimligt eller rationellt, att den prövningsnämnden åliggande skyldigheten att granska årets taxering skall ske genom en fullständig genomgång av hela materialet på taxeringsavdelningen. Det grundläggande arbetet måste sålunda utföras i taxeringsnämnderna. Uppenbarligen måste en strävan att rätta till rådande missförhållanden ta sikte på en effektivisering av arbetet i taxeringsnämnden. Granskningen där måste bli så grundlig och så formellt riktig, att befogade anmärkningar icke kunna framställas, och samtidigt så organiserad, att den skattskyldige får en känsla av att hans rätt blir i lika mån som kronans beaktad.

Det råder intet tvivel om att taxeringsnämndsordförandena i regel äro besjälade av en allvarlig önskan att göra allt, som rimligen kan begäras i detta avseende. Men då för behandling av det jättelika materialet av deklARATIONER, löneuppgifter, förfrågningar och anmaningar, upplysningar och andra uppgifter endast står den korta tiden av omkring 8 arbetsveckor — för rörelsedeklarationer föga mer än 4 — till förfogande, måste arbetet forceras på ett sätt, som gör det omöjligt att ägna nödig omsorg åt alla detaljer.

Dessa arbetsförhållanden äro en bidragande orsak till svårigheten att med nuvarande ersättning för taxeringsarbetet förmå personer, sysselsatta inom näringslivet, att åtaga sig uppdraget som ordförande i taxeringsnämnd. Det är icke till gagn för taxeringen när ordföranden i nämnden bytes vart eller vartannat år.

Utan ökning av tiden för taxeringsarbetet synes någon förbättring av resultatet icke möjlig. Tvenne utvägar härför kunna tänkas. Den ena att beskattningsåret liksom tidigare var fallet finge sammanfalla med mantalskrivningsåret. En dylik ändring, som i vissa avseenden kan synas lämplig, torde dock stöta på svårigheter beträffande källskatten. Enklare skulle

måhända en ändring låta sig göra beträffande taxeringsarbetets avslutande. Även om debetsedeln å slutlig skatt icke skulle kunna utsändas förrän i början av januari månad följande år, förefaller det som ett mindre ont än forceringen av taxeringsarbetet.

En översyn av frågan om ersättningen för taxeringsarbetet torde även bli nödvändig.

Frågan om och huruvida den skattskyldiges rätt skall kunna på ett särskilt sätt bevakas i taxeringsnämnden, om genom den kommunvalda ledamotens granskning eller på annat sätt, torde böra övervägas.

Slutligen ännu en sak. Det kan på goda grunder påstås att de flesta skattebetalare icke hava möjlighet att kontrollera sin skattsedel för slutlig skatt. Säkerligen skulle allmänhetens förtroende och lojalitet i skattehänseende stärkas, därest en sådan möjlighet kunde erbjudas genom det allmännas försorg.

Med hänvisning till vad ovan anförts hemställes,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära utredning om möjligheten att effektivisera taxeringsnämndernas arbete med tanke såväl på angelägenheten av att granskningen blir så grundlig och allsidig att deklara-tionsfusk i görligaste mån upptäckes som på att den skattskyldiges rätt bevakas.

Stockholm den 26 januari 1950.

Gunnar Spetz.
